

N:o 8.

Ank. till Riksd. Kansli den 17 Mars 1879, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckta motioner om återutgifvande af riksbankssedlar å en krona.

Riksdagens Andra Kammare har till Banko-Utskottet hänvisat tre särskilda, af Herr *J. A. Sjö*, Herr *Johannes Andersson* från Bohuslän och Herr *A. W. Wigardt* inom Kammaren väckta motioner, N:is 18, 32 och 33, i fråga om återutgifvande af riksbankssedlar å en krona.

Förslagsställarne hafva hemställt:

Herr *Sjö*, med hvilken Herrar *A. Svensson*, *L. J. Larsson*, *Jöns Persson*, *C. Mejenqvist*, *F. Andersson*, *J. Smedberg*, *P. Engman*, *J. Jonasson*, *P. Westman*, *A. F. Petersson*, *C. Magni*, *C. I. Bengtsson* och *Åke Andersson* sig förenat: "att Riksdagen må besluta och åt Banko-Utskottet uppdraga att för Fullmäktige gifva till känna, det Riksbanken från och med 1880 års ingång skall utgifva sedlar å en krona, till belopp af två millioner, hvilken sedelstock vid omkring samma siffra framgent bibehålles; samt att Riksdagen uppdrager åt Banko-Utskottet att i öfverensstämmelse härmed föreslå nödiga ändringar i bankoreglementet;"

Herr *Johannes Andersson*, med hvilken Herr *A. P. Lind* instämt, ett med Herr *Sjö*s lika lydande förslag; och

Herr *Wigardt*: "att Riksdagen må besluta samt åt Banko-Utskottet uppdraga att för Fullmäktige i Riksbanken tillkännagifva, det sedlar å en krona å nyo skola så fort som möjligt utgifvas, samt att Riksdagen uppdrager åt Banko-Utskottet att i öfverensstämmelse härmed föreslå nödiga ändringar i bankoreglementet."

Uti afgifvet utlåtande öfver dessa motioner hafva Fullmäktige i Riksbanken anfört följande:

“Lika litet som fullmäktige nästlidet år, vid remiss från Banko-Utskottet af en vid dåvarande riksdag väckt motion om utgifvande af riksbankssedlar å två kronor, ansågo sig böra understödja detta förslag, hvilket ock af Riksdagen medelst gemensam votering afslogs, lika litet finna sig fullmäktige kunna förorda den uti ofvan nämnda nu väckta motioner ifrågasatta återgång från den, enligt fullmäktiges åsigt, sunda och gagneliga reform i vårt myntväsen, som vid 1875 års riksdag vidtogs genom då beslutad indragning af Riksbankens sedlar å en krona. Det framhölls vid nyssnämnda riksdag så väl af fullmäktige i deras yttrande till Banko-Utskottet som af Utskottet i dess till Riksdagen afgifna utlåtande N:o 19 utförligen

dels, från Riksbankens synpunkt, hurusom dessa sedlar betydligt minskade den normala vinst, Riksbanken hade att af sin sedelutgifning påräkna till följd af den jemförelsevis stora kostnad, som vore förenad med dessa sedlars anskaffning; att bestyret inom Riksbanken med deras mottagande, bokföring och expedierande samt in- och utvexling påkallade en större tjenstemannapersonal, än som eljest erfordrades, äfvensom samma personals sysselsättande med göromål, de der visserligen icke tillhörde den egentliga bankrörelsen; samt att Riksbanken lede i sin utveckling genom att nödgas äfven sköta den uppgift att förse rörelsen med skiljemynt, hvilken uppgift i andra länder tillkommer myntverken;

dels ock, från landets och den allmänna rörelsens synpunkt, att det ej vore nyttigt att bibehålla denna kvarleva från ett oordnad penningeväsen; att enkrone-sedlarne, som i Sverige fullgöra skiljemyntets funktioner, bidraga att hos allmänheten bibehålla det föreställningssätt att sedeln *är* mynt, och att dessa sedlars indragning derföre vore en följdriktig utveckling af 1830 års realisation och en tillämpning af de grunder, som för 30 år sedan framkallade beslutet om borttagande af sedlarne å 8 och 16 skillingar banko.

Att, såsom motionärerne i frågan vid innevarande riksdag anfört, enkrone-sedlarnes indragning vållat vissa olägenheter vid postförsändelser af penningar äfvensom vid åtskilliga liqvider enskilde emellan, vilja fullmäktige visserligen ej förneka, och denna omständighet var ingalunda förbisedd vid beslutets fattande om nämnda indragning, men ansågs ej vara af beskaffenhet att böra afhålla från utförandet af en i flera hänseenden nyttig befunnen åtgärd; och fullmäktige kunna icke heller nu tillmäta de anförda olägenheterna, hvilka icke heller äro uteslutande att tillskrifva enkronesedlarnes indragning, den vikt, att de borde föranleda en återgång från den reform i landets myntväsen, hvartill genom de mindre skillings-sedlarnes indragning början gjordes för 30 år sedan.

Hvad motionärerne i öfrigt andragit, eller att i åtskilliga andra länder sedlar af till och med mindre valör än en krona utgifvas samt att en ej obetydlig vinst på utgifvandet af dessa småsedlar bereddes banken derigenom att en stor del af

dem ärligen ginge förlorad, har äfvenledes förut blifvit bemött. Sålunda har, hvad beträffar exemplet från andra länder, blifvit erinradt, att sedlar af ytterst låg valör nästan uteslutande förekomma i länder med mindre väl ordnade finanser. hvarjemte fullmäktige vilja anföra att i våra grannländer Norge och Danmark, med hvilka myntkonvention är träffad, ej mindre sedlar än å fem kronor i Norge och tio kronor i Danmark utgifvas, utan att, så vidt fullmäktige hafva sig bekant, fråga der ens blifvit väckt om skiljemyns utgifvande af papper, och vidkommande vinsten, föranledd af egua skuldförbindelsers förstöring, att denna vinst vore af beskaffenhet att ej böra i bankstyrelsens eller Riksdagens beräkningar ingå.

Med stöd af hvad sålunda blifvit anfördt hemställa Fullmäktige: att ifrågasvarande motioner icke må af Utskottet understödjas.“

Redan uti den omständighet, att icke mer än fyra år förflutit, sedan Riksdagen beslutade inställa utgifvandet af riksbankssedlar å en krona, föreligger för Utskottet en manande anledning att icke utan synnerligen viktiga skäl biträda de förslag i alldeles motsatt riktning, hvilka nu blifvit af ofvannämde motionärer framställda. Några skäl af dylik beskaffenhet äro dock, efter Utskottets åsigt, i förvarande fall icke för handen. De till stöd för förslagen af motionärerne åberopade förhållanden äro tvärtom inga andra än de, som redan vid beslutets fattande blefvo af Banko-Utskottet till öfvervägande framlagda, men hvilka lika litet då som vid afgörande af ett vid nästlidet års riksdag väckt förslag om utgifvande af sedlar å två kronor ansågos böra tillmätas någon afgörande vikt. Sällan torde en reform, hvaraf ett helt lands allmänhet i dess dagliga affärsförhållanden beröres, kunna försiggå utan att en eller annan olägenhet deraf förspörjes. Betydelsen af de i följd af enkronesedlarnes indragning uppkomna och af motionärerne omförmälda svårigheter och kostnader vid postförsändelser af penningar och vid smärre liquider enskilde emellan vill Utskottet visserligen icke helt och hållet underkänna, men Utskottet tror sig kunna antaga, att desamma redan numera äro jemförelsevis föga känbara och allt mindre skola så blifva, i samma mån allmänheten hinner vänja sig vid silfvermynten och uppskatta deras fördelar. Genom Kongl. Kungörelserna den 31 December 1875 och den 8 December 1876 äro väsentliga lättnader beredda att i och för liquiders verkställande få tillvexla sig skiljemynt så väl af silfver som brons, och hvad beträffar olägenheterna vid penningeförsändelser med posten, torde de lättnader, som i detta hänseende må vara önskvärda, böra sökas uti förändrade anordningar från postverkets sida och icke uti återinförande endast på sådan grund af ett bytesmedel, som i följd af sin ringa valör och den stora slitning, detsamma genom sin snabba omsättning är underkastadt, icke med fördel kan framställas uti sedelns form och, på sätt tillförene blifvit utförligen och

öfvertygande framhållet, icke bör eller utan menliga verkningar kan i ett land med ordnadt penningväsende användas. För de högre och viktigare skäl, hvilka blifvit för enkronesedlarnes indragning anförda, böra, efter Utskottets uppfattning, onekligen de mot samma åtgärd förefintliga beqvämlighetsskälerna vika, och Utskottet hemställer derföre,

att ifrågavarande förslag icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 17 Mars 1879.

På Utskottets vägnar:

J. J. Ekman.

Reservation:

af Herr *J. A. Sjö*: "Gent emot Utskottets afstyrkande förslag å min med fleres motioner, har jag ansett, att Riksdagen bör bereda vårt lands befolkning ett lätt, bekvämt och ändamålsenligt pappersmynt, för att begagnas dels vid postförsändelser och dels för liqvider enskilde personer emellan, och detta synnerligast som man ej gerna för jemn likvid uti rekommenderade bref kan inlägga silfvermynt, ty i så fall blifver befodringsafgiften mycket dyrare, än om sedlar af mindre valör för afsedda beloppet deri kunde inläggas. Visserligen begagnas vid sändningar af liqvider ofta frimärken, men dessa äro ej lagliga betalningsmedel, helst som postverket förnekar inlösa de derifrån en gång köpta och ingen är skyldig mottaga dem som penningar vid liqvider. Alltför väl vetande att för dem som bo nära bankinrättning och postanstalt, finnas beqvämligheter, då de från förstnämnde ställe kunna köpa vaxel och från sistnämnda postanvisning; men för dem som hafva 1 à 2 mil och deröfver till närmaste sådan inrättning, är ej så lätt begagna sig af dessa fördelar; fördenskull har jag velat att Riksbanken åter skall utgifva enkronesedlar, på det ofvanbeskrifna olägenheter må varda afhjelpade, och då härtill kommer att Riksbanken genom utgifvande af två millioner kronor sådana sedlar, efter 6 % ränta, årligen skulle förtjena 120,000 kronor, men om derifrån dragas de kostnader, som uppstå för papper, tryckning, invexling m. m. af samma, som

högt taget ej uppgår till mer än omkring 15 à 20,000 kronor, skulle nettovinsten för Riksbanken blifva 100,000 à 105,000 kronor. Af hvad jag sålunda anförde, vågar jag föreslå, det Riksdagen, med afslag å Utskottets hemställan ville besluta:

1:o) att åt Banko-Utskottet uppdraga att för fullmäktige gifva tillkänna, det Riksbanken från och med 1880 års ingång skall utgifva sedlar å en krona, till belopp af två millioner, hvilken sedelstock vid omkring samma siffra framgent bibehålles, samt

2:o) att, i sammanhang härmed, åt Banko-Utskottet uppdraga att föreslå nödiga ändringar i bankoreglementet.“

N:o 9.

Ank. till Riksd. Kansli den 17 Mars 1879, kl. 2 e. m.

Memorial, i fråga om användningen af bankovinsten för år 1878.

Såsom redan för Riksdagen omförmäls, uppgår den under år 1878 å Riksbankens rörelse upplupna vinst till 2,622,833 kronor 25 öre.

Enligt 1 § af den för Banko-Utskottet gällande instruktion tillkommer det Banko-Utskottet att om användningen af samma vinst till Riksdagen afgifva förslag.

Vid fullgörandet af denna skyldighet har Utskottet tagit i betraktande de förslag, som innefattas dels i Kongl. Maj:ts till Riksdagen aflättna nådiga proposition om statsverkets tillstånd och behof, dels i två inom Riksdagen väckta motioner, dels ock i Fullmäktiges, på anmodan, till Utskottet afgifna yttranden i frågan.